

Temel Eğitim Kurumlarında Niteliğin Artırılmasına İlişkin Öğretmen Görüşleri¹

Dilek Kırnık²

Öz

Ülkelerin toplumsal kalkınması ve gelişmişlik düzeylerinin artırılması için ön koşullarından biri nitelikli eğitimidir. Nitelikli eğitim sayesinde bireyler kendini tanır, çevresini tanır, çevrenin ihtiyaçlarını bilir, kendi potansiyelinin farkına varır. Ülkeler: ekonomik kalkınmayı sağlamak, üretken bir topluluğu oluşturmak, eldeki kaynakları etkili kullanmak, barışçıl ve demokratik olmak için eğitime ihtiyaç duyarlar. Alanda yapılan incelemelerde nitelikli eğitim; öğretmen, öğrenci, eğitim ortamları, öğretim süreçleri, okul yönetimi, eğitim paydaşları vb. alanlarda birçok faktörden etkilenmektedir. Yeryüzünde yaşayan sağlıklı sağlıksız, dil, ten rengi vb. hiçbir ayrım gözetmeksizin her bireyin nitelikli eğitimden faydalanma hakkı bulunmaktadır. Eğitim niteliği konusunun akademik öğrenmelerin ilk başladığı ilkokullarda ele alınması önemli görülmüştür. Bu çalışmanın amacı temel eğitim kurumlarında eğitimin niteliğinin artırılmasına ilişkin öğretmen görüşlerinin tespit edilmesidir. Nitel araştırma esaslarına göre kurgulanan araştırmada durum çalışması yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubu ile yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Çalışma grubu ölçüt örnekleme yöntemi kullanılarak tespit edilmiştir. Bu kapsamda temel eğitim kurumlarında çalışan 13 sınıf öğretmeni ve 3 okul yöneticisi olmak üzere toplam 16 kişi ile görüşülmüştür. Çalışmada kullanılan görüşme formu araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Görüşme formunda üç demografik, dört açık uçlu olmak üzere toplam yedi soru bulunmaktadır. Toplanan görüşler betimsel ve içerik analizi ile değerlendirilmiştir. Araştırma sonucunda öğretmen ve yöneticiler temel eğitim kurumlarında niteliğin artırılması için; atamalarda ve ödüllendirmelerde liyakat esas alınmasını, çocukların erken yaşta eğitime başlamasını, velilerin bilinçlendirilmesini ve sınav sistemindeki yarış mantığına son verilmesini önermişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Nitelikli eğitim, temel eğitim, öğretmen görüşleri.

Teachers' Views on Increasing Quality in Primary Education Institutions¹

Abstract

One of the prerequisites for the social development of countries and increasing their level of development is qualified education. Thanks to qualified education, individuals get to know themselves, know their environment, know the needs of the environment, and realize their own potential. Countries need education to ensure economic development, to create a productive community, to use available resources effectively, to be peaceful and democratic. Qualified education in field studies; teachers, students, educational environments, teaching processes, school management, education stakeholders, etc. areas are affected by many factors. The healthy and unhealthy living on earth, language, skin color, etc. Every individual has the right to benefit from quality education without any discrimination. It was considered important to consider the issue of educational quality in primary schools, where academic learning first started. The aim of this study is to determine the opinions of teachers about increasing the quality of education in basic education institutions. The case study method was used in the research, which was designed according to the principles of qualitative research. Semi-structured interviews were conducted with the study group of the research. The study group was determined using the criterion sampling method. In this context, a total of 16 people were interviewed, including 13 classroom

¹ Bu çalışma ICONTE 2022'de sunulmuştur.

² Sorumlu yazar: Dr. MEB, Malatya/Türkiye, dlkkrnk@gmail.com ORCID: orcid.org/0000-0002-7261-7259

teachers and 3 school administrators working in basic education institutions. The interview form used in the study was prepared by the researcher. There are a total of seven questions in the interview form, three of which are demographic and four are open-ended. The collected opinions were evaluated with descriptive and content analysis. As a result of the research, in order to increase the quality of teachers and administrators in basic education institutions; They suggested that assignments and rewards should be based on merit, children should start education at an early age, parents should be made aware, and the race logic in the examination system should be ended.

Anahtar Kelimeler: Quality education, primary education, teacher opinions.

Makale Geçmişi	Geliş: 06. 06. 2022	Kabul:23.06.2022
Makale Türü	Araştırma Makalesi	
Önerilen Atf	Kırnık, D. (2022). Temel eğitim kurumlarında niteliğin artırılmasına ilişkin öğretmen görüşleri, <i>Uluslararası Eğitimde Nitel Araştırmalarda Mükemmellik Arayışı Dergisi (UENAMAD), 1 (1), 27-37.</i>	

Giriş

Sürdürülebilir kalkınma hedeflerinde ve 2023 Eğitim vizyonunda ifade edilen eğitimin niteliğinin artırılması konusu, gelecek nesillerin günümüz şartlarıyla uyumlu yetişmeleri ve toplumumuzun gelişimi açısından önemlidir. Kapsayıcı ve eşitlikçi eğitimin güvence altına alınması, çağın şartlarında herkesin ihtiyacına uygun yaşam boyu öğrenimin desteklenmesi, bireyin eğitimle güçlenmesi, nitelikli eğitimle olmaktadır. Kelime anlamı olarak (TDK, 2022), “bir şeyin nasıl olduğunu belirten, onu öteki şeylerden ayıran, şöyle ya da böyle yapan özellik” olarak tanımlanan nitelik, günümüzde eğitimle birlikte sıklıkla kullanılmaktadır. Nitelikli eğitim; kapsayıcı ve adaletli olarak nitelikli eğitimi sağlamak ve yaşam boyu öğrenme ile her yaştan bireylere eğitim fırsatları sunmak olarak açıklanmaktadır (UNSTATS, 2020). İmanova (2008)’ya göre; nitelikli eğitim, belirlenen hedeflerin, zaman, mekân, hedef kitle ve öğreticilerin doğru seçilmesiyle ilgilidir. Demirhan (2011)’a göre nitelikli eğitim verimlidir, değerleri yansıtır, zamana ve duruma göre değişir ve farklı ölçme yöntemleriyle değerlendirilebilir. İnsan davranışlarında bilinçli bir biçimde değişiklik oluşturan nitelikli eğitim sürecinde, olumlu davranışlar kazanılabileceği gibi olumsuz davranışlar da edinilebilir (Topçu, 2007). Yeniad (2006)’a göre nitelikli eğitim hem bireyin hem de toplumun kazançlı çıkmasını sağlayacağı gibi bireylere çok fonksiyonlu yetenekler kazandırması açısından da önemlidir. Nitelikli eğitim, bireylerin gelişimsel sürecini desteklediği gibi iktisadi büyümeye katkı sağlayan, kültürel mirası koruyarak kuşaklara aktarılmasını garanti eden bir araçtır (Özer, 2010). Nitelikli eğitimde belirlenen hedefler şöyle sıralanabilir (Yenilmez vd., 2014: 158-159):

- 1) Yakın Hedefler: Bilimsel ve özgür düşünme gücüne sahip, özgüveni yüksek, kültürel değerleri önemseyen, dünyadaki olayları takip eden, çağın şartlarına uyum sağlayan bireyler yetiştirmek
- 2) Uzak Hedefler: Milli gelirin yükseltilmesine katkı sunarak uygarlık seviyesine ulaşmış ülke olmak
- 3) Genel Hedefler: Nitelikli bir eğitim felsefesine sahip olmak

Çalçalı (2009)’ya göre nitelikli eğitim sayesinde birey kendini geliştirecek, edindiği bilgiyi gelecekte yeteneğe taşıyacak daha sonra toplumu geliştirecektir. Bu sonucu elde etmek için nitelikli eğitim ile ilgili ortak amaçlar belirlenmiştir. Demirel (2003)’e göre nitelikli eğitimin ortak amaçlarından biri bilgi aktarımı yapmaktır. Bireylerin var olan bilgileri analiz ederek gelecekle ilgili öngörülerde bulunması başka bir amaçtır. Nitelikli eğitim; bireylerin saha analizleri yaparak problemleri tespit etmesine, sorunların çözümüne ilişkin öneriler geliştirmelerine hem bedensel ve hem de bilişsel olarak çok yönlü gelişmelerine fırsat tanır. Bireylerin bakış açılarını çeşitlendirmesi, toplumun kabul ettiği ahlaki değerleri bireylere kazandırması ve üst düzey düşünme becerilerini yaşamda kullanmayı önemsemesi de eğitimin amaçları arasındadır. Kısacası nitelikli eğitim, hayatı sürdürebilmek için bilgi, beceri ve tutumları geliştirmeyi sağlar.

Bu kadar önemli amaçları olan nitelikli eğitimin işlevlerinin de üzerinde durulması gerekir. Durkheim (2016)’a göre nitelikli eğitim toplumun şekillenmesinde kritik öneme sahiptir. Çağdaş toplumlarda

eğitimin iki önemli işlevi bulunmaktadır. Bunlardan biri hiçbir ayırım olmaksızın bireylerin yeteneklerini geliştirmek ve değerlendirmek diğeri ise değişen toplumsal şartlara uyum sağlayacak bireyler yetiştirmektir (Tan, 1990). Sürdürülebilir kalkınma hedefleri kapsamındaki nitelikli eğitim alanı hedefleri de belirlenmiştir. Bu kapsamda kız ve erkek çocukların ücretsiz ve kaliteli olarak eğitimlerini tamamlamaları, kaliteli okulöncesi eğitime erişebilmeleri, kaliteli teknik eğitim, mesleki eğitim ve üniversiteyi kapsayan yükseköğretime erişebilmeleri, insana yakışır işlerde çalışma ve girişimcilğe yönelik teknik ve mesleki becerileri geliştirmeleri, toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin ortadan kaldırılması ve özel eğitim gerektiren bireylerin her düzeyden eğitime erişmeleri, yetişkinlerin (kadın ve erkek) büyük bir bölümünün okuryazar olması, insan hakları, barış ve şiddete başvurmama kültürünün geliştirilmesi, dünya vatandaşlığı, kültürel çeşitliliğin ve kültürün sürdürülebilir kalkınmada devam ettirilmesi gibi belli başlı amaçlar bulunmaktadır (Candemir, 2020). Nitelikli eğitim hedeflerinde vurguladığı gibi bireylerin özgür ve eşitlikçi olarak kaliteli eğitim alması önemlidir ama bunu öğrenim hayatının ilk yılları olan temel eğitim kurumlarında alması daha önemlidir. Hayatının ilk yıllarında öğrenilemeyen bilgiler daha sonraki öğrenim sürecini zorlaştırdığı için ilkokullar nitelikli eğitime başlamanın yeri olarak görülebilir. Eldeki çalışmada nitelikli eğitimin koşulları ve bu konuda yapılması gerekenlerin belirlenmesi önemli görülmüştür. Bu çalışmanın amacı temel eğitim kurumlarında eğitimin niteliğinin artırılmasına ilişkin öğretmen görüşlerinin tespit edilmesidir. Belirlenen genel amaç kapsamında eğitimin nitelikli olmasında önemli faktörlerden olan öğretmen, öğrenci, veli ve eğitim uygulamaları başlıkları araştırmada ele alınmıştır. Bu kapsamda belirlenen alt sorun alanları şunlardır:

Temel eğitim kurumlarının daha nitelikli olması için;

- öğretmen boyutunda neler yapılabilir?
- öğrenci boyutunda neler yapılabilir?
- veli boyutunda neler yapılabilir?
- eğitim uygulamalarına ilişkin neler yapılabilir?

Temel eğitim kurumlarının nitelikli olması ile bireylerin hayata daha iyi hazırlanacağı, üst öğrenimde daha başarılı olacağı, bireylerin toplumsal kalkınmada daha aktif roller üstleneceği düşünüldüğünde bu araştırmanın verilerinin önemli olduğu söylenebilir. Ayrıca bu çalışma, araştırmacılara temel eğitim kurumlarını daha farklı bakış açısıyla tanıma, anlamlandırma ve yorumlama fırsatı sunmasıyla dikkat çekicidir.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Nitel araştırmanın esas alındığı çalışmada durum çalışması yöntemi kullanılmıştır. Yıldırım ve Şimşek'e (2018) göre durum çalışması; güncel bir durumu kendi gerçek alanında araştıran, durumun içindeki olgu ve içerik arasındaki ilişkiyi belirlemeye çalışan, nasıl ve /niçin sorularını temel alan bir yöntemdir. Eğitimde nitelik durumunu derinlemesine incelemek, nitelik sorunlarına karşı yapılması gereken önerileri tespit etmek için bu yöntem tercih edilmiştir.

Katılımcılar

Malatya Milli Eğitim Müdürlüğünde çalışan ve araştırmaya gönüllü olarak katılan katılımcıların özelliklerine ilişkin bilgi Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1
Katılımcıların Özellikleri

Katılımcılar	Cinsiyet	Görevi	Hizmet Süresi
K1	E	Öğretmen	12
K2	E	Öğretmen	22
K3	K	Öğretmen	22
K4	K	Öğretmen	19
K5	K	Öğretmen	15
K6	K	Öğretmen	17
K7	E	Öğretmen	13
K8	K	Öğretmen	15
K9	K	Öğretmen	11
K10	K	Öğretmen	14
K11	K	Öğretmen	19
K12	E	Öğretmen	18
K13	E	Öğretmen	15
K14	E	Okul Yöneticisi	21
K15	E	Okul Yöneticisi	19
K16	K	Okul Yöneticisi	16

Tablo 1’de görüldüğü gibi çalışmanın amacına göre ölçüt örnekleme yöntemi kullanılarak katılımcılar belirlenmiştir. Ölçüt olarak “temel eğitim kurumlarında çalışan eğitimci olmak, en az 10 yıllık deneyim sahibi olmak ve gönüllü olmak” kriterleri belirlenmiştir. Tablo verilerine göre katılımcıların 7’si erkek 9’u kadındır. Mesleki deneyimleri 11 yıl ile 22 yıl arasında değişmektedir. Temel eğitim kurumlarında çalışan 13 sınıf öğretmeni ve 3 okul yöneticisi olmak üzere toplam 16 kişi ile görüşülmüştür.

Veri Toplama Aracı

Çalışma grubu ile yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmış ve bu kapsamda yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Görüşme formu hazırlama sürecinde öncelikle araştırma amacına uygun çok sayıda görüşme soruları hazırlanmıştır. Oluşturulan soru havuzundan araştırmanın alt amaçlarına uygun sorular belirlenmiştir. Görüşme formunda yer alan sorular dil ve anlatım açısından 2 Türkçe öğretmeni tarafından incelenmiştir. Form iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde katılımcıların cinsiyeti, görevi ve mesleki deneyim yılı gibi demografik sorular yer almaktadır. İkinci bölümde ise araştırma amacına uygun olarak aşağıdaki sorular sorulmuştur: (1). Eğitimde nitelikli ilgili yaşanan sorunlar nelerdir? (2). Sizin yaşadığınız sorunu/ları anlatabilir misiniz? (3). Eğitimde nitelikli ilgili yaşanan sorunların kaynağına ilişkin görüşleriniz nelerdir? (4). Eğitimin daha nitelikli olması için (öğretmen, öğrenci, veli, eğitim uygulamaları boyutlarında) neler yapılmalıdır?

Verilerin Analizi

Elde edilen veriler içerik ve betimsel analiz ile değerlendirilmiştir. Görüşmede kaydedilen demografik veriler betimsel analiz ile yorumlanmıştır. Açık uçlu sorulara ilişkin katılımcıların verdikleri cevaplar dijital ortama (word sayfasına) aktarılmıştır. Veriler kodlanmış ve kategoriler belirlenmiştir. Oluşturulan kategorilerden temalar tespit edilmiş ve tablolar halinde sunulmuştur. Veri toplamının hemen sonunda araştırmacı topladığı verileri özetlemiş ve katılımcıdan bunların doğruluğuna ilişkin düşüncelerini belirtmesini istemiştir. Katılımcılar “Eğitimde nitelikli ilgili yaşanan sorunlar nelerdir?”, Sizin yaşadığınız sorunu/ları anlatabilir misiniz?, Eğitimde nitelikli ilgili yaşanan sorunların kaynağına ilişkin görüşleriniz nelerdir?” sorularına verdikleri cevapların yayınlanmasını istememişlerdir. Bu nedenle katılımcıların ilk üç soruya verdikleri cevaplar araştırma metninde yer almamaktadır. “Eğitimin daha nitelikli olması için neler yapılmalıdır?” sorusuna ilişkin gelen yanıtlar

eğitimin önemli unsurlarından olan “öğretmen özellikleri, öğrenci özellikleri, veli özellikleri, eğitim uygulamaları” boyutlarında sunulmuştur.

Geçerlik ve Güvenirlik

Araştırma sürecinde geçerlik ve güvenilirliği sağlamak için birçok önlem alınmıştır. Katılımcılarla uzun süreli görüşme yapılarak konu ile ilgili görüşleri alınmıştır. Görüşmeler sonucunda elde edilen veriler katılımcılara mail atılmış ve teyit alınmıştır. Bulgulara ilişkin önemli görülen katılımcı görüşleri doğrudan verilmiştir. Analiz sürecinde araştırmacı dışında iki uzmandan daha destek alınmıştır. Araştırılan konuya ilişkin farklı bakış açılarını, farklı anlamları, farklı deneyimleri ortaya çıkarmak için hem öğretmen hem de okul idarecileri olmak üzere 16 kişiyle görüşülmüştür. Görüşmelerden elde edilen bulgularla çok sayıda farklı çalışmalar ilişkilendirilerek araştırma kapsamında tartışma yapılmıştır.

Araştırmacının rolü

Araştırmacı, araştırma amacı kapsamında literatür taraması yapmıştır. Güncel olan yerli ve yabancı kaynaklardan bilgiler toparlanmıştır. Araştırmanın amacına uygun görüşme formu hazırlamış ve bu konuda uzman desteği almıştır. Alanda çalışan ve araştırmaya katılmaya gönüllü olan öğretmen ve okul yönetici ile yarı yapılandırılmış görüşme yapmıştır. Elde edilen verileri betimsel ve içerik analizi ile değerlendirmiş ve süreci raporlaştırmıştır.

Bulgular

Araştırma kapsamında sorulan sorulara öğretmen ve okul yöneticilerin verdikleri cevaplar analiz edilmiş ve ortaya çıkan araştırma bulguları “öğretmen özellikleri, öğrenci özellikleri, veli özellikleri, eğitim uygulamaları” boyutlarında tablolar halinde sunulmuştur. Katılımcıların öğretmen özelliklerine ilişkin görüşleri Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2

Öğretmen özelliklerine ilişkin görüşler

Tema	Kodlar	Katılımcılar
Öğretmen	Atamalarda ve ödüllendirmelerde liyakat esas alınmalı	K1, K3, K4, K7, K8, K11, K13, K14, K15, K16
	Öğretmenler ekonomik olarak güçlendirilmeli	K2, K5, K6, K7, K9, K12
	3600 ek gösterge uygulamaya girmeli	K2, K3, K14, K15
	Öğretmenlik meslek kanunu genişletilmeli ve öğretmenlere yıpranma payı verilmeli	K11, K16
	Öğretmenlik meslek itibarı arttırılmalı	K10, K12
	Kariyer planlaması için destek sunulmalı	K5, K9
	Performansa dayalı ödüllendirme teşvik edilmeli	K12, K8
	Hizmet içi eğitim sayısı ve niteliği arttırılmalı	K11, K15
	Kurumlarda çalışan rehber öğretmen sayıları arttırılmalı	K9, K13
	Öğrencilerin gelişimine katkı sunacak güncel içerikler hazırlanmalı	K7, K10
	Rotasyon uygulamasına devam edilmeli	K16

Tablo 2’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan sınıf öğretmenleri ve okul yöneticilerine göre öğretmen özellikleri konusunda; atamalarda ve ödüllendirmelerde liyakat esas alınmalı (f=10), öğretmenler ekonomik olarak güçlendirilmeli (f=6), 3600 ek gösterge uygulamaya girmeli (f=4), öğretmenlik meslek kanunu genişletilmeli ve öğretmenlere yıpranma payı verilmeli (f=2), öğretmenlik meslek

itibarı arttırılmalı (f=2), kariyer planlaması için destek sunulmalı (f=2), performansa dayalı ödüllendirme teşvik edilmeli (f=2), hizmet içi eğitim sayısı ve niteliği arttırılmalı (f=2), kurumlarda çalışan rehber öğretmen sayıları arttırılmalı (f=2), öğrencilerin gelişimine katkı sunacak güncel içerikler hazırlanmalı (f=2), rotasyon uygulamasına devam edilmelidir (f=1). Katılımcılar öğretmen özellikleri boyutunda ödüllendirmenin adaletli yapılması, öğretmenlerin ekonomik olarak güvence altına alınması, öğretmenlik mesleğinin itibarı ve uygulanma esaslarına ilişkin konularına daha önem verilmesini belirtmişlerdir. Katılımcıların konuya ilişkin görüşleri şöyledir:

K3: *Kurum içi ödüllendirmede ya da görevlendirmede adalet olmalı. Hak eden arkadaşlarımıza ödüller verilmeli. Gerçekten hak eden kişiler geride kalmamalı. (...) Umarım hakkaniyet esaslı böyle bir uygulamayı sıklıkla yaşarız.*

K14: *3600 ek gösterge bir an önce uygulamaya girmelidir. Gerçekten emekli olmak için bekleyen çok sayıda öğretmenimiz var. Emeklilikte büyük faydası olacak bu uygulama ile okulumuzun yaş ortalamasının gençleşeceğine ve bu durumun nitelikli eğitim fırsatlarını arttıracığına inanıyorum.*

Katılımcıların öğrenci özelliklerine ilişkin görüşleri Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3

Öğrenci özelliklerine ilişkin görüşler

Tema	Kodlar	Katılımcılar
Öğrenci	Erken yaşta eğitime başlamalı	K1, K2, K5, K9, K10, K11, K14, K15, K16
	Her öğrenci kendi öğrenme alışkanlığını tanımalı	K5, K7, K8
	Üst düzey düşünme becerileri geliştirilmeli	K4, K6, K9
	Sanatsal, sportif, kültürel etkinliklere katılımları teşvik edilmeli	K12, K13, K16
	Okuma kültürünün gelişimi için katılımcı olmalı	K10, K12, K15
	Sorumluluk bilincinin geliştirilmesine yönelik uygulamalarda rol almalı (Toplum hizmeti)	K11, K14
	Psikolojik sağlamlıklarını korumak için ilgi ve yeteneklerine uygun çalışmalarda yer almalı (öğrenci kulüpleri)	K3, K13
	Özel eğitim öğrencilerine gereken eğitim desteği verilmeli	K4, K15
	Etkili alan taraması yapılarak özel eğitim ihtiyacı olan öğrenciler tespit edilmeli	K14
	Bilişim teknolojileri araçlarına olan bağımlılık oranları azaltılmalı	K16

Tablo 3'te görüldüğü gibi araştırmaya katılan sınıf öğretmenleri ve okul yöneticilerine göre öğrenci özellikleri konusunda; erken yaşta eğitime başlamalı (f=9), her öğrenci kendi öğrenme alışkanlığını tanımalı (f=3), üst düzey düşünme becerileri geliştirilmeli (f=3), sanatsal, sportif, kültürel etkinliklere katılımları teşvik edilmeli (f=3), okuma kültürünün gelişimi için katılımcı olmalı (f=3), sorumluluk bilincinin geliştirilmesine yönelik uygulamalarda rol almalı (f=2), psikolojik sağlamlıklarını korumak için ilgi ve yeteneklerine uygun çalışmalarda yer almalı (f=2), özel eğitim öğrencilerine gereken eğitim desteği verilmeli (f=2), etkili alan taraması yapılarak özel eğitim ihtiyacı olan öğrenciler tespit edilmeli (f=1) ve bilişim teknolojileri araçlarına olan bağımlılık oranları azaltılmalıdır (f=1). Katılımcılar öğrenci özellikleri boyutunda; öğrencilerin okul öncesi eğitimi almaları, öğrenmeyi öğrenme yetkinliğini kazanmalarını, öğrencilerin sosyal duygusal gelişimleri ve girişimcilik özellikleri konularını vurgulamışlardır. Katılımcıların konuya ilişkin görüşleri şöyledir:

K5: *Okul öncesi eğitim şart. Hala velilerin tercihine bırakılması çok üzücü bir durum. İnanın okullaşmada 7 yaş çok geç. Çocuklar 3-4 yaşından itibaren planlı bir eğitime alınmalıdır.*

K9: *Bizim çocuklarımız eleştirel düşünmeli, yaratıcı uygulamalar yapmalı. Çocukların düşünme becerileri geliştirilmeli ve asla düşünmekten korkmamalıdır. Ama görüyoruz ki bir fikrin alternatifini bile geliştirmek istemiyorlar.*

Katılımcıların öveli özelliklerine ilişkin görüşleri Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4

Veli özelliklerine ilişkin görüşler

Tema	Kodlar	Katılımcılar
Veli	Velilerin eğitime katılım konusunda motivasyonları artırılmalı	K3, K6, K10
	Aile okulları kapsamında velilere eğitim desteği verilmeli (bilinçli aile olmak)	K1, K11, K12
	Okul aile birliği komisyonları işlevsel hale gelmeli	K4, K5, K16
	21. yüzyıl becerileri konusunda aileler bilinçlendirilmeli	K12, K15
	Öğretmen veli işbirliğini arttıracak durumlar oluşturulmalı	K2, K12
	Okul öğrenci veli diyalogunun geliştirilmesine yönelik projeler geliştirilmeli	K1, K10

Tablo 4’te görüldüğü gibi araştırmaya katılan sınıf öğretmenleri ve okul yöneticilerine göre öğrenci özellikleri konusunda; velilerin eğitime katılım konusunda motivasyonları artırılmalı (f=3), aile okulları kapsamında velilere eğitim desteği verilmeli (f=3), okul aile birliği komisyonları işlevsel hale gelmeli (f=3), 21. yüzyıl becerileri konusunda aileler bilinçlendirilmeli (f=2), öğretmen veli işbirliğini arttıracak durumlar oluşturulmalı (f=2) ve okul öğrenci veli diyalogunun geliştirilmesine yönelik projeler geliştirilmelidir (f=2). Katılımcılar veli özellikleri boyutunda; velilerin bilinçlendirilmesi ve veli ile etkili iletişim kurulmasına ilişkin tespitlerde bulunmuşlardır. Katılımcıların konuya ilişkin görüşleri şöyledir:

K1: *Bilinçli veli olmak eğitimde nitelik sorunlarını azaltacak bir adımdır. Aileler bize nasıl yardım edeceğini bilmiyorlar. Oturup çocuğunun ödevini kendi hazırlayan ya da ona pahalı araçlar alanlar kendilerini iyi aile olarak görüyor. Ama hepimiz biliyoruz ki bu doğru değil. Bu konuda aileler bir eğitime tabi tutulmalı. Bence çok faydalı olur.*

K16: *Okul aile birlikleri okul idarecilerine en fazla destek olan kurullardır. Ama ne yazık ki işlevsel değil. Sadece kağıt üzerinde bazı isimler yazılı. Bazen istişare etmek için okula çağırdığımızda gelmemek için bir sürü bahane söylüyorlar. Hâlbuki bu kurullar canlandırılrsa çocuklar için birçok şey yapılabilir.*

Katılımcıların eğitim uygulamalarına ilişkin görüşleri Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5

Eğitim uygulamalarına ilişkin görüşler

Tema	Kodlar	Katılımcılar
Eğitim uygulamaları	Sınav sistemindeki yarış mantığına son verilmeli	K1, K2, K3, K4, K7, K11, K13, K16
	Eğitim süreci teknolojik araçlarla bütünleştirilmeli	K3, K4, K5, K7, K8
	Ders sayısı azaltılmalı ve içeriği sadeleştirilmeli	K4, K5, K7, K11, K14
	Doğa ile iç içe eğitim ortamları tasarlanmalı	K2, K3, K6, K13
	İkili eğitim kaldırılmalı	K1, K7, K13, K15
	Okul bütçelerinin oluşturulması için destek sunulmalı	K1, K4, K8
	İYEP (İlkokullarda Yetiştirme Programı) uygulamaları yaygınlaştırmalı	K5, K6, K15
	Okul öncesi eğitim zorunlu olmalı	K14, K16
	Okul dışı öğrenme ortamları etkin kullanılmalı	K10, K13
	Sınıf tekrarı uygulaması yürürlüğe tekrar konulmalı	K6, K8
	İlkokulda 5 + 3 sistemine geri dönülmeli	K7, K11
	Her sınıf düzeyinde bir bilimsel çalışma yapma zorunluluğunun konulmalı (öğrenci veya sınıf ölçeğinde)	K11, K15
	Okullar arası başarı farkı azaltılmalı	K15
	Ders kitapları günümüze uygun olarak hazırlanmalı	K10
	Okullarda sanatsal çalışmalara gereken önem verilmeli	K13
	Öğrencilere ek besin desteği verilmeli	K3
	Milli ve manevi değerleri canlandıran çalışmalar yapılmalı	K7
	Okul binaları eğitim kampüsü şeklinde tasarlanmalı	K16

Tablo 5'te görüldüğü gibi araştırmaya katılan sınıf öğretmenleri ve okul yöneticilerine göre eğitim uygulamaları konusunda; sınav sistemindeki yarış mantığına son verilmeli (f=8), eğitim süreci teknolojik araçlarla bütünleştirilmeli (f=5), ders sayısı azaltılmalı ve içeriği sadeleştirilmeli (f=5), doğa ile iç içe eğitim ortamları tasarlanmalı (f=4), ikili eğitim kaldırılmalı (f=4), okul bütçelerinin oluşturulması için destek sunulmalı (f=3), İYEP uygulamaları yaygınlaştırmalı (f=3), okul öncesi eğitimin zorunlu olmalı (f=2), okul dışı öğrenme ortamları etkin kullanılmalı (f=2), sınıf tekrarı uygulaması yürürlüğe tekrar getirilmeli (f=2), ilkokulda 5 + 3 sistemine geri dönülmeli (f=2), her sınıf düzeyinde bir bilimsel çalışma yapma zorunluluğunun konulmalı (öğrenci veya sınıf ölçeğinde) (f=2), okullar arası başarı farkı azaltılmalı (f=1), ders kitapları günümüze uygun olarak hazırlanmalı (f=1), okullarda sanatsal çalışmalara gereken önem verilmeli (f=1), öğrencilere ek besin desteği verilmeli (f=1), milli ve manevi değerleri canlandıran çalışmalar yapılmalı (f=1) ve okul binaları eğitim kampüsü şeklinde tasarlanmalıdır (f=1). Katılımcılar eğitim uygulamaları boyutunda; öğrencilerin öğrenme durumlarına ilişkin ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarının değiştirilmesi, derslerin sayısı, içeriği ve uygulama yerlerine ilişkin güncel düzenlemelerin yapılması, farklı açılardan öğrencilerin öğrenme yaşantılarının desteklenmesine ilişkin tespitlerde bulunmuşlardır. Katılımcıların konuya ilişkin görüşleri şöyledir:

K6: İyep faydasını gördüğüm Bakanlığın en önemli projesidir. 3. Sınıf öğrencilerimizin eksikliklerini bu programla kapatabildim. Çocuklara daha fazla öğrenme imkanı tanıdık. O nedenle bu programın ilkokulun tüm sınıflarında yürütülmesini istiyorum.

K15: *Belki eğitimde niteliği yakalamak için atılması gereken ilk adım okullar arası başarı farkını azaltmaktır. Bu konu eğitime erişim, eğitim bütçesi, insan kaynakları vb. birçok konuyu içeriyor. Okullar arası başarı farkını azaltmada %100 başarıya ulaşmak imkansız ama bu konuyu ele alınmak ve üzerine kafa yormak gerekiyor. Yoksa eylül ayında öğrencilerini kayıt ettirmek için velilerin bazı okullarda ve öğretmenlerdeki yığılmalarının önüne geçilemez.*

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Temel eğitim kurumlarında çalışan öğretmen ve okul yöneticilerin eğitimin niteliğinin artırılmasına ilişkin önerilerini tespit etmeye çalışan bu araştırmada; öğretmen özellikleri, öğrenci özellikleri, veli özellikleri, eğitim uygulamaları boyutlarında veriler elde edilmiştir. Araştırma sonuçları farklı kaynaklardan elde edilen verilerle tartışılarak sunulmuştur.

Katılımcılar öğretmen özellikleri boyutunda öğretmenlik mesleğinin itibarı ve uygulanma esaslarına ilişkin daha önem verilmesini belirtmişlerdir. Demirci (1993) yaptığı araştırmada kaliteli bir eğitim için öğretmen özelliklerinin önemli olduğunu vurgulamıştır. Öğrenmeyi etkileşim süreci olarak değerlendirmiş ve bu süreçte öğretmenlerin duyuşsal ve bilişsel özelliklerinin hedeflere ulaşmada kritik önemine dikkat çekmiştir. Büyüksahin ve Şahin (2017) yaptığı araştırmada mesleğini ve öğrencilerini seven, iletişim becerisi güçlü, sabırlı kişilik özelliğine sahip öğretmenlerin nitelikli eğitime daha yakın olduklarını belirtmiştir. Can'a (2014) göre eğitimde niteliği artırmak için yönetici ve öğretmenlerin ekonomik ve özlük hakları iyileştirilmesi gerekmektedir. Öğretmenlerin ve yöneticilerin meslekî gelişimlerine yönelik kariyer planlamasının önemine dikkat çekerek eğitim politikalarının siyasi etkilerden uzakta uygulanmasını önermiştir. Sullivan ve McDonough (2002) eğitimi iyi yönde geliştirmenin öğretmenlerin nitelikli olması ile ilişkili olduğunu vurgulamıştır.

Katılımcılar öğrenci özellikleri boyutunda; öğrencilerin okul öncesi eğitimi alma durumları, öğrenmeyi öğrenme yetkinlikleri, sosyal duygusal gelişimleri ve girişimcilik özelliklerini vurgulamışlardır. İşcan'a (2007) göre öğrencilerimize sadece bilmeleri gereken şeyler hakkında eğitim verilmemeli, çağımızın şartlarına uygun, toplum beklentilerine cevap verebilecek, onu değerli kılan bazı alanlarda da eğitim verilmelidir. Nitelikli eğitim sürecinde öğrencileri bir bütün olarak düşünmeli, sadece bilişsel alana değil duyuşsal ve psikomotor alanlara yönelik de eğitimler vermelidir.

Katılımcılar veli özellikleri boyutunda; velilerin bilinçlendirilmesi ve veli ile etkili iletişim kurulmasına ilişkin tespitlerde bulunmuşlardır. Özgan ve Aydın (2010) yaptığı araştırmada eğitimde okul aile işbirliğine dikkat çekerek velilerin yalnızca sorun olduğunda okula gelmelerinin yeterli olmadığını, öğrenme sürecinde öğrencilerine yeterince destek olmalarının önemli olduğunu belirtmiştir. Ailelere çocuk eğitimi konusunda farklı eğitimler verilerek Türkiye'deki eğitimin nitelikli olmasındaki rolleri açıklanmalıdır.

Katılımcılar eğitim uygulamaları boyutunda; öğrencilerin öğrenme durumlarına ilişkin ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarının değiştirilmesi, derslerin sayısı, içeriği ve uygulama yerlerine ilişkin güncel düzenlemelerin yapılması, eğitim süreci teknolojik araçlarla bütünleştirilmesi, farklı açılardan öğrencilerin öğrenme yaşantılarının desteklenmesine ilişkin tespitlerde bulunmuşlardır. Prensky'e (2001) göre çocuklar çok erken yaşta teknoloji ile tanıştığı için öğrenme süreçlerinde dijital toplum olmanın gerekleri yerine getirilmelidir. Abide ve Gelişli (2020) eğitimde nitelik kavramına yönelik algıyı araştırdığı çalışmalarında öğretmen özellikleri teması, öğrenci özellikleri teması, aile teması, eğitim anlayışı teması, sunulan imkânlar teması ve eğitim programları teması olarak farklı temalarda görüşleri sunmuştur. Bu temalarda eğitime yeterince bütçe ayırması, sınıfların kalabalık olmaması, farklı yöntem ve tekniklerin kullanılması, öğrencilere farklı aktivitelerin düzenlenmesi vb. görüşler belirtilmiştir. Bu bulgularda da eğitimde niteliğin yakalanması için öğretmen özellikleri, finansman desteği, sınıfların fiziksel kapasitesi ve özelliklerinin önemli olduğu söylenebilir.

Araştırma sonuçlarına bağlı olarak öğretmenlik mesleğinin itibarını yükseltecek çalışmalar hız verilmesi, dijital süreçlerin eğitimle entegrasyonun güçlendirilmesi, farklı dezavantaj durumlarını yaşayan bireylerin eğitime erişiminin sağlanması, okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılması, veli eğitimine yönelik projelerin hazırlanması önerilmektedir. Ayrıca bu çalışma başka örneklem grupları ile yürütülerek konuya ilişkin farklı görüşler sunulmalıdır.

Kaynakça

- Abide, Ö. F. ve Gelişli, Y. (2020). Eğitimde nitelik kavramına yönelik öğretmen algıları: karşılaştırmalı bir analiz. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17(46), 361-390.
- Büyüksahin, Y., ve Şahin, A. (2017). Öğretmenlerin gözünden eğitimde kalite sorunsalı. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 6 (3), s. 1134-1152.
- Can, E. (24-26 Nisan 2014). *Türk eğitim sisteminde nitelik: engeller ve öneriler*. (Sözlü Bildiri) I. Avrasya Eğitim Araştırmaları Kongresi, İstanbul, 369-370.
- Candemir, A. (2020) Nitelik Eğitim. Canan Madran, Mustafa Tanyeri (Ed.), *Sürdürülebilir kalkınma amaçları ile kurumsal dönüşüm* (87-110). Ankara: Akademisyen Kitabevi A.Ş.
- Çalçalı, Ö. (2009). *Türkiye’de 1990 sonrası kamu harcamaları içerisinde eğitim harcamalarının yeri ve önemi*. Yüksek Lisans Tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat.
- Demirci, Ö. (1993). *Genel Öğretim Metodları*. Ankara: USEM
- Demirel, Ö. (2003). *Türkçe Öğretimi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık
- Demirhan, Y. (2011). *Kalite ve kaliteli üniversite kavramlarına ilişkin üniversite öğrencilerinin algıları*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Durkheim, E. (2016). *Ahlak ve toplum*. İstanbul: Pinhan Yayınları.
- İmanova, S. (2008). Eğitimde yönetim kalitesi. *Journal of Qafqaz University*. 24, 180- 189.
- İşcan, C. (2007). İlköğretim düzeyinde değerler eğitimi programının etkililiği. Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Özer, R. (2010). *Türkiye’de 1990 sonrası yapılan eğitim harcamalarının bütçe politikaları çerçevesinde incelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar
- Özgan, H. ve Aydın, Z. (2010). Okul aile işbirliğine ilişkin yönetici, öğretmen ve veli görüşleri. *e-Journal of New World Sciences Academy*. 5(3), 1170-1189
- Prensky, M. (2001). Digital natives, digital immigrants. *On the Horizon*, 9(5), 1-6.
- Sullivan, P., ve McDonough, A. (2002). Teachers differ in their effectiveness. Proceedings of the 26th Annual Conference on Psychology of Mathematics Education, 4, 249-255.
- Tan, E. M. (1990). İşlevselci paradigma ve çatışmacı paradigma. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 557-571.
- TDK (2022) <https://sozluk.gov.tr/>
- Topçu, F. (2007). *Türk eğitim sisteminin tarihsel gelişimi ile yabancı okullarının bu sistem üzerindeki etkileri*. Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- UNSTATS. (2020, Mayıs 02). Global indicator framework for the Sustainable Development Goals and targets of the 2030 Agenda for Sustainable Development. https://unstats.un.org/sdgs/indicators/Global%20Indicator%20Framework%20after%202020%20review_Eng.pdf
- Yeniad, M. (2006). *Uzaktan eğitimde kullanılmak üzere web tabanlı bir portal yazılımı geliştirme*. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

Yenilmez, U. , Taş, U. ve Yenilmez, F. (2014). Türkiye’de eğitimin kalkınma üzerindeki rolü ve eğitim yatırımlarının geri dönüş oranı. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 9 (1), 155-186.*

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınevi.